

A Markazi-vár

DR. SZEKERES BÉLA
(szöveg és kép)

Egy elfeledett vár

A legmagasabb falrészek

Ősi váraink, kastélyaink az utóbbi időben sorra újulnak meg, szépülnek, új funkciót kapnak. Ennek szívből örülhetünk, hiszen így is vannak sajnos olyanok, amik már az enyészeté lettek vagy a „legjobb úton” haladnak afelé.

Váraink, végváraink közül többet szinte „új-jáépítenek” (pl. Csókakő, Füzér vára), másokat csak „kiegészítenek”, részben konzerválnak, rekonstruálnak (pl. Regéc vára). Látogatóközpontok épülnek, hogy az érdeklődők, turisták helyben megismerkedhessenek a vár és tulajdonosaik történetével, betekintést kaphassanak a korba, amelyben ezek a várak létrejöttek, illetve lakóik életüket élték, harcaikat vívták. Ezek a várak a szerencsésebbek, a történelemben elfoglalt helyük, szerepük predestinálta őket arra, hogy a kormányzat is több figyelmet (és pénzt) fordítson rendbehozatalukra, a mai kor igényeinek megfelelően látogathatóvá tételükre.

Szép számmal vannak ugyanakkor váraink – ma már csak várrommjaink – amik jóval kisebb figyelmet kapnak. Nem volt akkora történelmi vagy hadászati jelentőségük, ezért „szép csendesen” pusztulnak, illetve minimális konzerválással próbálja a közeli település – amelynek a vár gazdája/gazdái valamikor urai, birtokosai

voltak – vagy várszépítő egyesület, civil szervezet környezetüket rendbe tenni, kitisztítani, a hozzájuk vezető utat jelzéssel ellátni, járhatóvá tenni. Ezek közé az „elfeledett” várak közé sorolható Markaz vára is, amit nemrégiben – még a fák kilombosodása előtt – volt szerencsém meglátogatni.

Memento – falmaradvány

Az autóbusról Markaz központjában, a postánál szálltunk le, onnan indul a zöld rom és a körtúra jelzés is, szemközt fölfelé a Dobó István utcán. Nemsokára útjelző oszlop táblája mutatja az irányt a várrom felé. Balra, a Kálvária utcára kell térni, de mi inkább választottuk az egyenes utat, tovább a Dobó István utcán a község végéig a zöld körtúra jelzéssel, és mint utóbb kiderült, jól tettük.

A falu végétől egyenesen mentünk tovább egészen a régi – mára kikopott, göröngyös-köves – műútig, amire rátették a kerékpárút jelzést. Ezen aztán balra térve folytattuk utunkat. Rövidesen egy szép – a faluból is látható – fakereszthez értünk, ahonnan jó kilátás nyílik a településre, a Markazi-tóra (víztározóra) és a kevésbé szép Mátrai Erőműre. A keresztet Markaz falu egyházközsége és önkormányzata állította „hálából a hit évében”, 2013-ban.

Továbbhaladva, jobbra egy kis fahídon (bűrűn) is átkelve a Keresztúton kaptattunk fölfelé egészen a hegygerincig, végig a stációkat követve. A Keresztút kötömbökre cementezett márványlapokba karcolt különleges stációképeit 2018-ban készítette „Csöke György plébános és a hívek”, a készítő pedig Tóásó Tibor volt. Elég szomorú, hogy röpké egy év alatt a táblákat (képeket) már megrongálták. Látható, hogy úgy kellett összeragasztani némelyiket, van, amelyikből darabok hiányoznak...

„Lombmentes” idő lévén a hegyre föltekintve balra már épp látszottak a várrom nagyobb falmaradványai is. Fölfelé a gerincre – még a gerinc előtt „befutva” a zöld rom jelzésbe – és az utolsó stáció után balra fordulva már szinte azonnal a Vár-bérc délnyugati sarkán 460 méter magasan omladozó romokhoz értünk. A mélyben húzódó Vár-völgy patakjának, a Vár-pataknak zúgása fel is hallatszik, északkeleti irányban pedig hosszasan végiglátni a Vár-völgyön – el lehet időzni itt!

A Markazi-várromot erőteljes sáncárok veszi körül, érdemes körbejárni. Bár az északi oldal meredeken leszakadó részénél vigyázni kell, mert itt – főleg sáros-vizes időben – elcsúszva nemigen állnánk meg a völgy aljáig. A vár község felé eső oldalán van még két magasabb falmaradvány, a többi részen, főleg a Vár-völgy felé eső oldalon csak kisebb, alacsonyabb romfalak maradtak mára. A két fő falmaradvány között felállított zászlórúd magyar

A Markazi-vár legmagasabb falmaradványai a déli oldalon

A mélyen húzódó Vár-völgy, lent a Vár-patak

és Markaz-címeres zászlóit ugyancsak megtépzta, megszagatta már a szél.

A falutól mintegy 1,5–2 kilométerre lévő Markazi-vár a pápai tizedjegyzék szerint 1332-ben már állott. Építettségét és építésének időpontját nem ismerjük, a 14. század elejétől a 15. század végéig az Aba nemzetségbeli Kompoltiak tulajdonában volt. A 16. században Országh Mihály, majd Losonczy István tulajdona. Feltehetően az 1552. évi nagy egri török támadást megelőző betörések során semmisülhetett meg, mert 1552-ben már csak pusztaként említi egy oklevél.

A várban feltárasokat nem végeztek, falmaradványai folyamatosan pusztulnak. Ami megmaradt, az a középkori technikának köszönhető – a köveket mészhabarcba „forró” mészhabarcba építették, zárták. Ez a forró mészhabarc a helyben bőven található kőből épült falakat beton-szilárdságúra fogta össze. A vízellátást a Vár-völgyben, 200 méteres mélységben folyó Vár-patakon épített tó biztosította, ahonnan a vizet siklópályán, kötélrel mozgatott edényekben, csigásor-szerkezettel húzhatták fel a várba. Az építménynek lényeges hadászati, katonai jelentősége nem volt, tulajdonosai főként menedékhelynek, valamint pihenés, vadászat céljára, „főúri víkendháznak” használták.

Idő bővében visszatértünk a zöld rom jelzésre, és továbbmentünk fölfelé a Vár-bércen a térképen kilátóhelyként jelölt pontig, ahonnan ugyancsak a tóra és a településre nyílik szép kilátás. Mohos-zuzmós sziklatömbök között vis a jelzett út, és a 629 méter magas Hegyes-tető oldalából valóban jól rálátni a falura. Aki egész napos túrát tervez, továbbmehet a zöld rom jelzésen egészen a „Mária-képes fa” pontig, majd onnan jobbra, a zöld sáv turistajelzésen térhet vissza Markazra.

Mi csak vártúrát terveztünk, ezért visszaindultunk, és gondoltuk, most valóban a zöld rom jelzésen megyünk vissza a faluba. Így nem tértünk le a már ismert Keresztútra, hanem a rom jelzést követve és a Tatár-rét szélének érintésével gyalogoltunk vissza, ereszkedtünk le Markazra. No, ez azért nem volt olyan egyszerű, két okból sem! Jó darabon eltűnt a jelzés, különösen a TVT-tábla után. Így amikor a minket

A Keresztút stációi, állomásai felvezetnek a hegygerincre

Markaz római katolikus temploma

A Markaz feletti kereszt, háttérben a községgel és a Markazi-tóval

„vezető” szekérútról balra észrevettük a padokat és az ismertetőtáblát – amiket jelzés híján elkerültünk –, a réten keresztül küzdöttük vissza magunkat a helyes útra, sártenger-ösvényen cuppogva a sárban, csúszkálva egészen a Kálvária utca aszfaltútjáig.

A községbe visszatérve elgyalogoltunk még a falu domoszlói végébe, ahol a Szent István parkban egy andezit kőtömbön az ország legnagyobb átmérőjű szabadtéri Szent Korona-alkotása látható. A Szent Korona-emlékmű felavatására Markaz alapításának 675. évfordulóján, a Szent István-napi Falunapon került sor 2007-ben. Ezen a területen tartják a falu nagyobb eseményeit, ünnepeit, rendezvényeit.

Markaz mintegy 1800 lelkes kis község a Mátra alján. Nevével – akárcsak a váréval – először az 1332-ben kelt pápai tizedjegyzékben lehet találkozni. Nem véletlen az összefüggés, hiszen a falu első birtokosai a Kompoltiak voltak, akik a várat is építették. A török hódoltság után a település elnéptelenedett, és két évszázadig lakatlan volt. Az újraneépítés 1742-ben történt meg, amikor báró Bossányi Gáspár földesúr Gömör és Kishont megyei birtokairól negyven családot (szlovák és magyar vegyesen) telepített be.

A falu mikroklímája kiválóan alkalmas szőlőművelésre, bortermelésre, amire már az 1400-as évekből vannak adatok. A lakosság nagy része ebből és más mezőgazdasági tevékenységből élt.

Ha valakinek több ideje van, és előre jelzi, megnézheti a Tájházat (telefon 06 (37) 363-562 vagy 06 (70) 334-1698) – amelynek falán Hacsavec Béla emléke, a falu történetírójának, krónikásának emléktáblája látható –, valamint a Kézművesházba is bekukkanthat. Markaz római katolikus temploma 1753–1757. között épült, a torony 1906. évi összeomlása után pedig 1910 decemberére épült újjá. Érdeemes még elidőzni a télen-nyáron 16 Celsius-fokos meleg vizű forrásnál kialakított Melegvíz-tónál – a régi Markaz egyik központjánál, ahol valamikor vízimalom, szabadtéri mosóhely is volt. Alkalmasabb, naposabb, szárazabb időben pedig a Markazi-tó partján lehet egy kiadós sétát tenni.

A falu Abasár felé eső végén látható kis kápolna 1913-ban épült neobarokk stílusban. A különlegesebb látnivalókat a „Markaz község értékeit bemutató sétaút” mentén tekinthetjük meg, miközben az ismertetőtáblákról informálódhatunk.

Tapasztalatból tudom, hogy a Markaz környéki szőlőbirtokokon kiváló vörösbor terem, amit érzékszervi vizsgálat alá lehet vetni a központban lévő Vadász söröző-borozóban. Mi is ezt tettük, és csak azután szálltunk fel a Budapest, illetve Gyöngyös felé tartó buszra.

A markazi Tájház-együttes

A Szent Korona-emlékmű a Szent István parkban

